

WAGNERIANA CATALANA N°1 ANY 1994, secció: Personatges Secundaris

TEMA 3. OBRES: 3.7. TRISTAN UND ISOLDE

TÍTOL: **EL REI MARKE**

AUTOR: *Olaf Schröder*

Anirem publicant periòdicament en aquesta secció petits comentaris sobre personatges secundaris en l'obra de Wagner, que passen moltes vegades desapercebuts per la forta personalitat dels personatges protagonistes, però que en el context de l'obra juguen un destacat paper i s'ens presenten dotats de valors ben remarcables.

ELS TRÀGICS esdeveniments en què es troben immersos Tristany i Isolda desvien fàcilment la nostra atenció del Rei Marke que en realitat és el personatge que fa possible el conflicte.

En efecte, Tristany no tan sols pretén Isolda en nom de Marke sinó que també per mandat del seu Rei mata Harold, el promés d'Isolda. I, quan el fereixen, les arts curatives d'Isolda li salven la vida.

Amb aquests antecedents, molt abans d'aparèixer en escena (en el segon acte) Marke ja és present en l'acció dramàtica.

Quan en la segona escena de l'acte primer Brangena tramet a Isolda la rèplica de Tristany: "Si jo ara abandonés el timó, com podria conduir segura la nau fins el país del Rei Marke", es té la sensació que Tristany, amb el simple esment del seu Rei intenta conjurar el perill que intueix en trobar-se amb Isolda.

La mateixa Brangena fa al·lusió al Rei quan intenta calmar el dolor profund d'Isolda anunciant-li una felicitat pròxima: "Alló que el senyor Tristany et deu, diga'm, creus que t'ho podria recompensar millor que oferint-te la més esplèndida corona?" (acte I, escena 3^a).

Quan finalment el vaixell arriba al port de la pàtria on Marke esperava la promesa, els homes de Tristany exclamen joiuosos: "Salve Rei Marke, Salve!" i Kurwenal s'alegra de l'aparició del Rei abans que ningú: "Salve Tristany, heroi venturós! El Rei Marke s'acosta en

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080
Http://www. associaciowagneriana.com. info@associaciowagneriana.com

una barca amb un seguici magnífic. Ah, com l'alegra el viatge que l'apropa a la promesa!” (Acte I, escena 5^a).

Finalment apareix el Rei en persona i moltes vegades no ens sembla veure l'oncle sinó el besavi de Tristany. Marke, amb una barba blanca espectacular, se'ns presenta com un ancià venerable. I quan, segons l'ús de l'època sosté l'espasa en les seves mans, ens preguntem si realment està en condicions de manejar-la.

Per descomptat a Wagner no li escau aquesta caricatura. Està clar que Wagner concebé el Rei Marke d'una edat més avançada que la de Tristany i Isolda, però volgué que fos un home en plena possessió de les seves facultats.

El fet que Tristany renunciï a l'herència del seu oncle només té sentit si s'espera que la unió de Marke i Isolda tingui descendència: “Integre i generós renuncia la seva legítima herència, la posa als teus peus i et saluda com a Reina” (Brangena en acte I, escena 3^a).

Aquesta espècie de caricatura del Rei Marke no és només una cosa dels últims temps. És possible que hagi tingut el seu origen en l'errònia creença segons la qual la bondat s'identifica amb debilitat. Un ser bondadós, la clàssica bona persona se'ns presenta molt sovint com “massa bona per a aquest món”; aquest aparent compliment conté una certa dosi de superioritat envers el pobre càndid.

I sembla que l'evident bondat del Rei Marke propicia aquesta imatge. Quan li descobreixen la traïció de Tristany, es nega obertament a creure-se-la. I quan quasi bé és arrossegat a constatar-la amb els seus propis ulls, la seva reacció es propera a l'esclat en plors: “Aixó a mi? Aixó el meu Tristany?” (Acte II, escena 3^a).

Però, no es aquest un Rei realment dèbil, a qui fins i tot en l'última escena de l'obra, li resulta fàcil perdonar, quan es tracta d'una situació davant la qual un caràcter vigorós sentiria la necessitat de lluitar o, com a mínim, d'exigir una reparació per l'afront sufert?

Només si aconseguim alliberar-nos dels fets superficials i, sobretot, desprendre'ns per un moment de l'emoció que les persones senten davant l'amor profund que uneix Tristany i Isolda, tindrem una visió diàfana de la grandària humana del Rei.

Quan Marke pregunta per l'origen de l'evident deslleialtat de Tristany no contempla el fet en si mateix sinó solament l'autor del fet: no s'enfronta al greuge que se li ha fet sinó que retreu la magnitud de l'oculta culpa personal. Tant l'essència de la deslleialtat com el

desenvolupament del problema tenen en la seva base una culpa i un error propis de les característiques personals de Tristany i en cap cas van dirigits directament contra el Rei Marke. I Marke, tot i estar tan directament afectat, té la grandesa de reconèixer aquesta disparitat. Tot i el gran greuge sofert “reconeix” l'amic “lliure de culpa” (Acte III, escena 3^a). Davant d'aquest reconeixement corre a trobar Tristany, darrera d'Isolda, que fuig, per casar-los ja que el destí els ha unit.

La seva arribada causa nous infortunis: Tristany ja s'ha esquinçat els embenatges per morir als braços d'Isolda; Kurwenal mata Melot i ell mateix cau lluitant en seguiment fidel del seu senyor a la mort. El Rei està angoixat: “He augmentat la collita de la mort; aquesta follia ha amuntegat les desgràcies!”.

Però l'angoixa no aconsegueix desproveir el Rei de la humanitat que el caracteritza. A través de la transfigurada mort d'Isolda més intueix que comprèn la passió que ha inflammat els dos amants, produïda per forces que escapen del control humà. Ell conclou l'acció de Tristany amb un gest: aixeca les mans i beneeix els morts. Això no podria fer-ho un vell que amb prou feines s'aguantés sobre les cames. Això ho fa Marke, un Rei sobirà.

Contemplat així, Marke adquireix transcendència davant els supervivents. Nosaltres també sabem que l'amor de Tristany i Isolda no és d'aquest món. Isolda està preparada per seguir Tristany al “regne nocturn de les ombres”. Nosaltres ens quedem amb la visió de la noblesa clement d'un gran home i d'un gran Rei.

(Traduït de les Mitteilungen der Deutschen R.NW.G. num. 7, juliol 1993, per Rosa M^aSafont)